

Cristina Pop

Drept roman
Îndrumar pentru seminarii

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POP, CRISTINA**

**Drept roman : îndrumar pentru seminarii / Cristina Pop. -
București : Universul Juridic, 2013**

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-186-7

347(37)(075.8)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15;**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

O școală în care profesorul nu învață și el e o absurditate... De învățat, înveți multe și de la toți. Dar profesor nu e decât cel care te învață să înveți.

Constantin Noica

Scopul unui caiet de seminarii este ca viitorii absolvenți să înțeleagă domeniul pentru care se pregătesc, iar nu acela ca ei să țină discursuri savante despre disciplina respectivă. În același timp, caietul de seminarii vine în sprijinul informațiilor pe care studenții le primesc în timpul cursului de drept roman, fiind o bază teoretică minimală în acest sens.

Neglijarea studiului individual pe parcursul semestrului și limitarea studentului la memorarea în timpul sesiunii doar a informațiilor pe care profesorul le-a conturat în timpul cursurilor au condus la înțelegerea defectuoasă a celei mai importante caracteristici a dreptului roman: faptul că teoretizarea instituțiilor de drept își are rădăcinile în practica judiciară romană, iar nu invers.

Cu toate acestea, în planul de învățământ al unei facultăți de drept, cursurile de drept roman ocupă un spațiu mult restrâns raportat la densitatea și complexitatea disciplinei. Din acest motiv, alegerea temelor și a stilului în care sunt abordate seminariile devine critică și necesită o sistematizare rațională a celor mai importante instituții de drept privat roman, astfel încât studentului să i se ofere un *minimum minimorum* în vederea aprofundării materiei.

În acest sens, am gândit elaborarea caietului de seminarii în cinci secțiuni:

- *Sistematizarea materiei pe seminarii*, unde prezentăm schematic teoria cuprinsă în fiecare capitol al manualului de drept privat roman, teorie care urmează a fi explicată la fiecare seminar în parte;

- *Aspecte importante din istoria Romei*, secțiune care își dorește o expunere punctuală, de la întemeiere până aproape de declinul final, a cursului istoric al orașului-stat Roma; dreptul și istoria unui stat se impun parcurse în paralel, în ideea de a se înțelege întreg contextul de formare a acestuia, iar apoi de evoluție a instituțiilor juridice;

- *Cronologie juridică și instituțională a Romei* – această parte a caietului de seminarii este, în fapt, un tabel cronologic cu cele mai importante date ale măsurilor legislative luate de-a lungul timpului în Roma, până în secolul al X-lea d.Hr.;

- *Dicționar de termeni juridici latini* – departe de a fi complet, dicționarul este un repertoriu de termeni latini, uzitați în viața cotidiană a romanilor, atât cu privire la aspectele private ale acesteia, cât și cu referire la cele care privesc statul roman;

- *Subiecte propuse la examen* – adunate de-a lungul anilor și prezentate sub formă de grile în ultima parte a caietului de seminarii, cu scopul de a veni în ajutorul celor care doresc să-și verifice cunoștințele acumulate în timpul semestrului.

Având în vedere că studenții sunt destinatarii principali ai materialului de față, acesta rămâne deschis propunerilor și îmbunătățirilor aduse de către ei, dar nu numai.

Cristina Pop

Sistematizarea materiei pe seminarii

Seminarul I

Introducere în studiul dreptului roman

Dreptul civil

- cetățeni romani

Dreptul ginților

- peregrini

Dreptul natural

- toate viețuitoarele

Drept privat

- particular-particular
- sferă largă de aplicabilitate
- norme permissive, dispozitive

Drept public

- particular-autoritate publică
- sferă restrânsă de aplicabilitate
- norme imperative

I. Paralelă istorie – drept – valori social-morale

Perioade istorice

1. Regalitatea
2. Republica
3. Imperiul: a) Principatul
b) Dominatul

Perioade juridice

1. Vechiul drept roman
↓ războaiele punice
2. Dreptul clasic
3. Dreptul postclasic

Valori predominante

1. *Fides + pietas*
2. *Libertas*
(*dignitas + amicitia*)
3. *Persona + dignitas*

II. Caracteristicile predominante ale societății romane

1. Pragmatism
2. Formalism
3. Constructivism
4. Contractualism
5. Antropocentrism

III. Perioada Regalității

- perioada gentilică => baza societății este familia

- Organizare administrativă:

10 ginți = 1 curie

10 curii = 1 trib

- curiile se întruneau în comiții curiate care aleg regele
- capii ginților alcătuiau Senatul – validează hotărârile adunării poporului

Reforma regelui Servius Tullius =>

1. desființează ginta +legăturile de familie => organizare teritorială
2. organizarea claselor sociale în funcție de avere
3. organizarea politică:
  - apare plebea (cetățeni romani de condiție politică inferioară)
  - comițiile curiate devin comiții centuriate

IV. Perioada Republicii

- plebea se aliază cu aristocrația => elimină regele => aleg doi consuli
- plebea - revendică:
  1. în plan economic – stingerea datoriilor și împărțirea echitabilă a pământurilor
  2. în plan juridic – existența legilor scrise și *ius conubii*
  3. în plan politic – *ius honorum* și dreptul de a lua decizii în cadrul comițiilor
- obține:
  1. reducerea datoriilor
  2. alegerea a doi reprezentanți numiți tribuni
  3. dreptul de a se întruni în adunarea plebei
- organizarea de Stat:
- Magistrații - dețin puterea militară și administrativă

1. consuli:- sunt în număr de doi
- conduc alternativ
  2. pretori: - organizează instanța
- categorii:
urban și peregrin | => dreptul pretorian (edictes) | - dețin *potestas și imperium*
  3. dictatori – magistrați extraordinari
  4. cenzeni
  5. chestori
  6. edili curuli
  7. tribunii plebei – au drept de *veto*
- Senatul – deține *auctoritas* (în plan legislativ, politic, militar, economic)
  - Din punct de vedere politic și administrativ
    - teritoriul roman se extinde,
Senatul nu mai deține controlul deplin | => apare dictatura militară și monarhia
    - armata romană este formată din mercenari
  - Războaiele punico => 1. scăderea formalismului
2. se prăbușește democrația militară | => apare consensualismul militară
- V. Perioada Imperiului**
1. Principat (la putere se află Principele + Senatul = diarchie)
  2. Dominat (puterea întreagă aparține împăratului)
- Din punct de vedere politic
    1. principele/împăratul deține: a) puterea tribunicară
b) *imperium* proconsular
c) pontificat
    2. magistraturile devin formale, Senatul este dependent de împărat, apar funcționarii imperiali
  - Din punct de vedere teritorial – apar provinciile (senatoriale + imperiale)

Seminarul II

Izvoarele dreptului roman

Izvoarele dreptului roman:

1. Cutuma
2. Legea
3. Edictele magistraților
4. Senatus-consultele
5. Constituțiile imperiale
6. Jurisprudența
7. Codificarea lui Iustinian

I. Cutuma

- Caracteristici:
  1. supletivă
  2. confirmativă
  3. opusă legii

- Cutuma în perioadele istorice ale Statului roman

1. Regalitate
  - a) reprezentată prin norme nescrise = izvoare de drept
  - b) se constituie în reguli și modalități de rezolvare aplicabile în viața de zi cu zi
  - c) datorită evoluției sociale + interacțiunii cu alte popoare => reguli noi, cele vechi căzând în desuetudine
  - d) nu există publicitate a cutumei
2. Republica: - apar legile scrise
3. Imperiu: - reapare cutuma datorită:
  - a) noilor cuceriri
  - b) apariției dreptului vulgar
  - c) economiei naturale
  - d) regulilor de judecată bazate pe cutumă

II. Legea

- reprezintă hotărâri ale adunărilor legislative
- caracterizează perioada Republicii
- structura legii: 1. *praescriptio*
2. *rogatio*
3. *sanctio*
- categorii de legi: 1. în funcție de organul care adoptă (*rogatae + datae*)
2. în funcție de organul emitent (consulare, pretoriene, tribunciare)
3. în funcție de sancțiune (perfecte + mai puțin perfecte + imperfecte)
  - Legea celor XII Table 1. codificare reală
2. clară și simplă
3. stabilește o ordine socială clară
4. nu a fost niciodată abrogată

III. Edictele magistraților

- caracterizează perioada Republicii
- reprezintă planul de activitate a magistraților, în funcție de poziția ocupată
- în Imperiu le sacade importanța (codificarea edictelor)

IV. Senatus-consulta (hotărârile Senatului)

- izvor de drept în perioada Imperiului dacă sunt inserate în edictul pretorului

V. Constituțiile imperiale

1. Edicte
2. Mandate
3. Decrete